

نخستین صفحه های ۳۳ دور در ایران

تهیه این مقاله با دسترسی به آرشیو ارزشمند

آقای صمد رجایی

از صفحه های ۳۳ دور ایرانی ممکن گردید که امتنان خویش

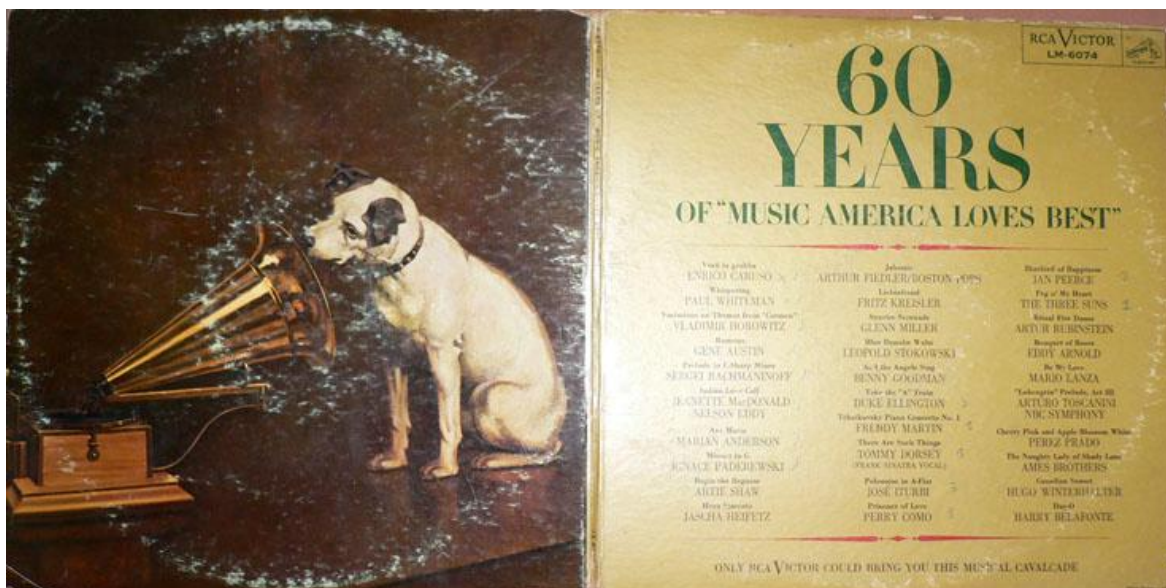
را از یاری و سخاوتمندی ایشان اعلام می دارم.

پیشینه

پدید آمدن صفحه هایی با شیارهای ریز ، استفاده طولانی تر از صفحه های ۷۸ دور را ممکن ساخت و منجر به ظهور اولین نسل ال پی (Long Playing) در نیمه دوم دهه ۱۹۳۰ میلادی شد به گونه ای که زمان این صفحه ها تا هشت دقیقه در هر روی صفحه رسید.

کمپانی کلمبیا با بکارگیری آخرین دستاوردهای تکنولوژیک در تولید صفحه یعنی تغییرات در عرض شیار و جنس صفحه و نهایتاً کاهش سرعت، در سال ۱۹۴۸ میلادی ایده صفحه های ۳۳ دور را ثبت و اولین نمونه های آن را به بازار عرضه کرد و تحولی شگرف در صنعت تولید آثار صوتی ایجاد نمود.

در فاصله سال های ۱۹۴۸ تا ۱۹۵۹ میلادی (۱۳۲۷ تا ۱۳۳۸ شمسی) زوال تدریجی فرمت ۷۸ دور و جایگزینی آن با فرمت های ۳۳ و ۴۵ دور توسط کمپانی های عمده تولید صفحه، اتفاق افتاد. حتی محافظه کارترین کمپانی یعنی هیز ماسترز ویس نیز با انتشار صفحه ای دوقلو، حاوی برگزیده ای از عمر شصت ساله فرمت ۷۸ دور از ۱۸۹۹ تا ۱۹۵۹، خداحافظی کامل و نهایی با آن را اعلام داشت.

تحول نافرجام

کمپانی شهرزاد در هنگام ورود به بازار صفحه در ایران در اواخر دهه ۲۰ شمسی، کوشید تا با ارائه نمونه هایی از صفحه های نشکن که به کمک کارتریج های الکتریکی پخش می شدند و بالطبع می توانستند عمری طولانی تر داشته باشند، به مطلوبیت بیشتر و قدرت رقابت بالاتر دست یابد. وجود گرامافون های قدیمی در دست مردم و سوزن های فولادی آن ها سبب شد که در هنگام استفاده از این صفحه ها، سوزن فولادی ماده نرم سازنده صفحه را مورد آسیب جدی قرار دهد و یا نوک سوزن در صفحه فرو رود. شکست خوردن در این تجربه باعث شد که کمپانی شهرزاد، مجدداً به همان جنس متعارف صفحه های ۷۸ دور که مورد استفاده رقبای وی یعنی موزیکال رکورد و رویال بود، بازگردد و تا آخرین روز عمر این فرمت در ایران به آن وفادار بماند.

تولید صفحه های وینیل

تولید اولین نسل از آثار ضبط شده از هنرمندان ایرانی بر روی صفحه هایی از جنس وینیل و در فرمت های ۴۵ و ۳۳ دور، در سال ۱۳۳۸ شمسی صورت می پذیرد. این صفحه ها دارای لیبل "آهنگ" بوده و بر روی برچسب سفید رنگ خود، علاوه بر لوگوی آهنگ و دایره ای از لوزی های کوچک و بهم پیوسته آبی رنگ، دارای نوشته های فارسی با رنگ مشکی می باشند. ضبط این آثار در تهران و تولید آن ها در آلمان انجام یافته و مرکزپخش صفحه ها، بنگاه بتهوون به نشانی اول خیابان منوچهری بوده است.

اولین صفحه های ۳۳ دور (LP)

در دی ماه سال ۱۳۳۸ شمسی (ژانویه ۱۹۶۰ میلادی) و پس از آن که بیش از ۲۰۰ عنوان صفحه ۴۵ دور، به قطر ۱۷/۵ سانتیمتر با لیبل "آهنگ" به بازار عرضه گشت، آثاری با صدای دلکش برای سه صفحه ۳۳ دور با قطر ۳۰ سانتیمتر ضبط شد که با عنوان مشترک "قطعاتی از دستگاههای کلاسیک ایران" و با شماره صفحه های IRLP20001 و IRLP20002 و IRLP20003 با لیبل "آهنگ" منتشر گردید. اطلاعات تفصیلی این صفحه ها عبارتست از:

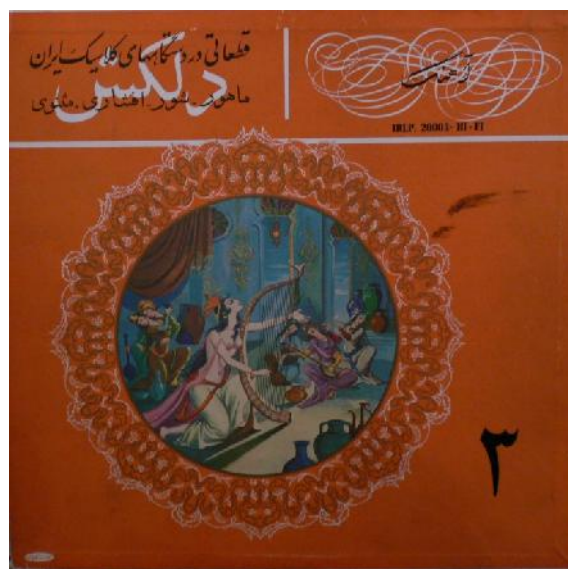
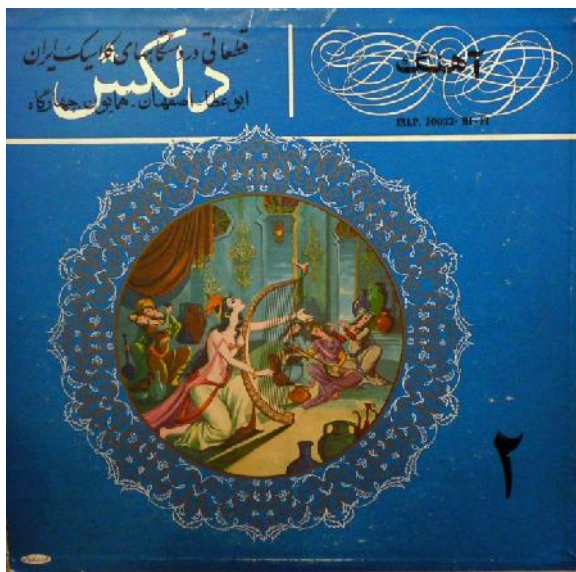
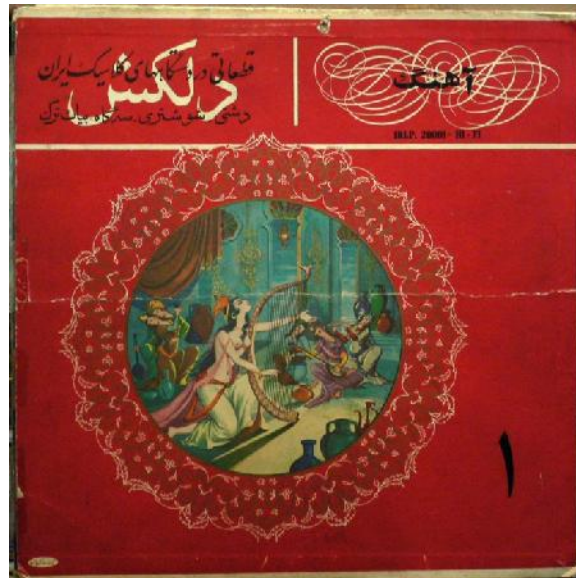
IRLP20001

روی اول: دشتی، غزل از شهریار - ویلن پرویز یاحقی

شوشتری، شعر از نواب صفا - تار شریف

روی دوم: سه گاه، شعر از بیژن ترقی - ویلن پرویز یاحقی

بیات ترک، غزل از سعدی - تار شریف، ویلن تجویدی

IRLP 20002

روی اول: ابوعطا، غزل از سعدی - ویلن تجویدی، تار شریف
 اصفهان، غزل از حافظ - ویلن تجویدی، تار شریف
 روی دوم: همایون، غزل از سعدی - ویلن تجویدی، تار شریف
 چهارگاه، غزل از سعدی - ویلن تجویدی، تار مجد

IRLP20003

روی اول: ماهور، غزل از سعدی - ویلن پرویز یاحقی، تار شریف
 شور، غزل از سعدی - تار مجد
 روی دوم: افشاری، بهمراهی تارمجد
 مثنوی، بهمراهی نی کسایی

ادامه حیات

تولید صفحه های ۳۳ دور با لیبل های سوپر رکورد، امپریال، الیمپیک، رویال، سی بی اس و به ویژه آهنگ روز در قطره های ۲۵ و ۳۰ سانتیمتر از گونه های مختلف موسیقی ایرانی، تکنوازی، پاپ فارسی، کوچه بازاری و نمایش تا سال ۱۳۵۶ شمسی ادامه می یابد. کتابخانه پهلوی لیبل است که مجموعه ای از سخنرانی های شاه با آن منتشر می شود و آثار منتخبی از جشن هنر شیراز نیز توسط آهنگ روز تولید و با لیبل جشن هنر و سازمان رادیو تلویزیون ملی ایران (NIRT) عرضه می گردد. کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان نیز در فاصله سال های ۱۳۴۹ تا ۱۳۵۵ گنجینه ای با ارزش از صفحه های ۳۳ دور به قطر ۱۷/۵ سانتیمتر (قصه های کودکان)، ۲۵ سانتیمتر (صدای شاعر، زندگی و آثار) و ۳۰ سانتیمتر (ردیف موسیقی ایرانی، آوازهای محلی) را با لیبل به نام خود و طراحی ممتاز پاکت صفحه (COVER DESIGN)، منتشر می کند.

بازتولید در ایران

از سال ۱۳۴۸ نمونه های متعددی از موسیقی هندی و عربی به ویژه آثار ام کلثوم با لیبل های رویال و اورینتال و صفحه های فراوانی از موسیقی غربی به صورت آلبوم یا منتخب، با لیبل های Hit, Royal, Mound, Imperial و KAMA در ایران بازتولید و ارائه می شود. آلبوم های گوناگونی از گروه های راک چون Santana و Rare Earth, Deep Purple, if, Led Zeppelin, Rolling Stones و غیره با لیبل های Hit و Royal و آلبوم هایی نظیر Abbey road از بیتلز با لیبل KAMA عرضه می گردد که برای کلکسیونرهای صفحه، دارای ارزش ویژه ای می باشند.